Sygn. akt I A Ca 458/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Dobrowolski
Sędziowie	:	SA Magdalena Pankowiec (spr.) SA Irena Ejsmont - Wiszowata
Protokolant	:	Sylwia Radek – Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa ***W. K.***

przeciwko S. ***w O.***

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji ***powódki***

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 10 maja 2013 r. sygn. akt I C 146/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

W. K. w pozwie przeciwko S.w O. wniosła o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o przyjęcie w poczet członków tej S. i przydział mieszkania po byłym współmałżonku, który został wykluczony z grona członków i eksmitowany. Pozwana wniosła o odrzucenie wniosku powódki o przywrócenie terminu do złożenia deklaracji członkowskiej warunkującej przyjęcie jej w poczet członków pozwanej S., względnie o oddalenie powództwa i obciążenie powódki kosztami procesu. Z ostrożności podniosła zarzut przedawnienia roszczeń powódki.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 10 maja 2013 r. oddalił powództwo i odstąpił od obciążania strony przegrywającej kosztami procesu.

Ustalił, że 28 czerwca 1989 r. powódka i jej małżonek K. K. otrzymali od pozwanej przydział lokalu mieszkalnego Nr (...) w budynku przy ul. (...) w O. na warunkach spółdzielczego prawa lokatorskiego do lokalu, przy czym członkiem S. był K. K.. Uchwałą Rady Nadzorczej z 18 lutego 1991 r. Nr(...) K. K. został wykluczony z grona członków, z

uwagi na nieprzestrzeganie Statutu S., Regulaminu użytkowania lokali i porządku domowego i doprowadzenie do całkowitej dewastacji zajmowanego mieszkania, szczególną konfliktowość w kontaktach ze współmieszkańcami. Na skutek odwołania od tej uchwały, Przedstawiciele CzłonkówS., uchwałą Nr(...)z 21 czerwca 1991 r. podtrzymali uchwałę Rady Nadzorczej. Małżonek powódki wraz nią i pięciorgiem dzieci został zakwalifikowany do wynajmu zastępczego pomieszczenia mieszkalnego Nr (...) położonego w O. przy ul. (...), składającego się z 4 pokoi i kuchni o łącznej powierzchni 87 $m^{(2)}$. Eksmisja z lokalu spółdzielczego została przeprowadzona 18 lutego 1992 r. 30 marca 1992 r. pozwana S. dokonała rozliczenia wkładu mieszkaniowego.

7 września 2012 r. powódka zwróciła się do pozwanej o przywrócenie jej praw do lokalu położonego przy ul. (...) w O., a po otrzymaniu odpowiedzi odmownej, 17 października 2012 r. wniosła o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o przyjęcie jej w poczet członków oraz o przydzielenie mieszkania na warunkach spółdzielczego prawa lokatorskiego.

W opisanych okolicznościach faktycznych Sąd uznał powództwo za niezasadne. Wskazał, że w dniach 18 lutego 1991 r. i 21 czerwca 1991 r. kiedy zapadły opisane powyżej uchwały o wykluczeniu męża powódki z grona członków S., obowiązywał art. 221 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo Spółdzielcze (Dz. U. z 1982 r. Nr 30 poz. 210 z późniejszymi zmianami), który stanowił w § 1, że w razie wygaśnięcia lokatorskiego prawa do lokalu w następstwie ustania członkostwa, roszczenie o przyjęcie do s. i o przydział lokalu po byłym członku przysługuje zamieszkałym z nim razem małżonkowi, dzieciom i innym osobom bliskim. Przy czym, zgodnie z jego § 3, dla zachowania tych roszczeń konieczne było złożenie, w terminie ustalonym w statucie, deklaracji członkowskiej i pisemnego wniosku o przydział lokalu. Z obowiązującego w tym okresie § 55 ust 3 Statutu S.wynikało, że wynosił on 3 miesiące od ustania członkostwa. Powódka nie wykazała, aby w tym terminie liczonym od ustania członkostwa jej męża tj. do dnia 21 września 1991 r. złożyła wymagane dokumenty.

Przywołany art. 221 stracił moc w dniu 24 stycznia 2000 r. to jest w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 4 poz. 27). Zawarte w nowej ustawie regulacje dotyczące wygaśnięcia lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu z powodu ustania członkostwa (art. 11 ust. 1 i $1^{(4)}$) są analogiczne do poprzednio obowiązującej z tą różnicą, że termin do złożenia deklaracji i pisemnego wniosku o przydział lokalu został określony w ustawie i jest roczny (art. 15 ust. 4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych).

Terminy określone w wyżej przywołanych przepisach mają charakter zawity (prekluzyjny). Oznacza to, że zaniechanie dochodzenia prawa w tym terminie, pociąga za sobą wygaśnięcie tego prawa i brak możliwości jego dochodzenia.

Łagodzenie skutków prekluzji w wyjątkowych wypadkach, najczęściej leżących po stronie dochodzącej takich praw, jest możliwe w drodze zastosowania art. 5 k.c.

Nie jest natomiast możliwe przywrócenie prawa do dochodzenia roszczeń. Ponadto Sąd wskazał, że art. 5 k.c. nie dotyczy samego istnienia prawa lecz jego realizacji. W jego ocenie, brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwana odmawiając powódce uwzględnienia jej wniosku o przyjęcie w poczet członków S. i przydziału lokalu na warunkach spółdzielczego prawa lokatorskiego, nadużyła prawo podmiotowe, w tym wypadku wynikające z przepisów ar. 9 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z dnia 15 grudnia 2000 r. w zw. z § 16 ust 2 statutu pozwanej, regulujących obowiązek spółdzielni oddania członkowi lokalu do używania oraz obowiązek członka do wniesienia wkładu mieszkaniowego, uiszczania opłat określonych w ustawie i statucie spółdzielni oraz wysokość wkładu odpowiadającą różnicy między kosztem budowy przypadającym na jego lokal a uzyskaną przez S. pomocą ze środków publicznych (umorzenie części kredytu zaciągniętego przez spółdzielnię na sfinansowanie kosztu budowy lokalu. Między wykluczonym członkiem pozwanej spółdzielni – K. K. a pozwaną nastąpiło rozliczenie wniesionego wkładu mieszkaniowego. Oznacza to, że uwzględnienie wniosku powódki o przyjęcie jej w poczet członków i przyznanie jej lokalu mieszkalnego na warunkach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu pociągałoby za sobą obowiązek uiszczenia stosownego wkładu mieszkaniowego. Nie istnieją też przesłanki natury społecznej, które uzasadniałyby uznanie roszczenia powódki ze względu na zasady współżycia społecznego, o których stanowi art. 5 k.c. Pozwana nie

nadużywa w stosunku do powódki swego prawa, a powódka ma aktualnie mieszkanie z zasobów komunalnych gminy, co oznacza, że jej potrzeby mieszkaniowe są, przynajmniej w podstawowym zakresie, zabezpieczone.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

W nieformalnej apelacji powódka wniosła o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa. Wskazała, że przez wzgląd na swoją trudną sytuację mieszkaniową, rodzinną oraz fakt, że została pozbawiona prawa korzystania z lokalu w wyniku zachowań męża, który znęcał się nad rodziną fizycznie i psychicznie, powinna zostać przyjęta w poczet członków Spółdzielni. Zakwestionowała także fakt rozliczenia się przez pozwaną z wkładu mieszkaniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie była uzasadniona.

Jedyna, w zakresie ustaleń faktycznych, negowana w apelacji okoliczność faktyczna dotyczyła wypłaty przez pozwaną wkładu mieszkaniowego mężowi powódki. Zarzutu tego nie można było jednak podzielić w świetle powołanego już przez Sąd Okręgowy, a znajdującego się w aktach dokumentu dotyczącego rozliczenia się przez pozwaną z tego wkładu i braku innych dowodów podważających jego wiarygodność, a świadczących na rzecz powódki. Prawdziwość tego dokumentu nie była kwestionowana w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, co upoważniało go do uznania stwierdzonej w nim okoliczności za przyznaną stosownie do art. 230 k.p.c. Mając na względzie, że powódka w apelacji nie zanegowała pozostałych ustaleń faktycznych, które legły u podstaw rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny podzielił je, uznając za własne. Prawidłowa była także przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocena prawna powództwa.

Sąd Apelacyjny dostrzega motyw czysto ludzki, który przyświecał wystąpieniu z niniejszym powództwem. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zaszłości, które spowodowały pozbawienie członkostwa męża powódki leżały po jego stronie, a konsekwencje jego niewłaściwego postępowania poniosła rodzina. Obowiązujący w 1991 r., kiedy nastąpiło wykluczenie męża powódki z grona członków pozwanej, art. 221 Prawa Spółdzielczego, miał na celu zapobieganie sytuacjom, która ostatecznie stała się udziałem powódki. Przepis ten w § 1 przewidywał bowiem możliwość przystąpienia do spółdzielni najbliższych członków rodziny osoby wykluczonej i otrzymania przez nich lokalu po byłym członku. Wystąpienie z takim roszczeniem uwarunkowane było jednak dotrzymaniem terminu określonego w statucie spółdzielni na podstawie odesłania zawartego w art. 221 § 3 Prawa Spółdzielczego, wynoszącego w tym przypadku 3 miesiące (§ 55 ust. 3 Statutu S. k. 43).

Sąd Okręgowy trafnie ocenił, że termin, o którym mowa wyżej, jest terminem prawa materialnego, klasyfikowanym w teorii jako termin prekluzji pozasądowej. Do tej grupy terminów należą, oprócz analizowanego w niniejszej sprawie, przykładowo terminy reklamacyjne w zakresie rękojmi (art. 563 k.c.), termin do złożenia oświadczenia woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (art. 1015 k.c.). Niezachowanie tego terminu dla realizacji określonego w przepisie prawa roszczenia, powoduje, że roszczenie to wygasa i nie może być dochodzone przed sądem, czy innym organem. W odróżnieniu od tak zwanych terminów prekluzji sądowej, do których zalicza się terminy prekluzyjne do dochodzenia roszczeń (np. art. 344 § 2, 347 § 2 k.c., art. 42 prawa spółdzielczego), nie jest w stosunku do nich dopuszczalne stosowanie w drodze (ostrożnej) analogii przepisów o przedawnieniu roszczeń, zatem także art. 5 k.c., który wyjątkowo pozwala nie uwzględnić zarzutu przedawnienia podniesionego sprzecznie z zasadami współżycia społecznego.

Przepisy prawa materialnego określające termin do skorzystania z określonego uprawnienia nie dopuszczają możliwości nieuwzględnienia przez sąd upływu terminu, nawet jeżeli opóźnienie w wytoczeniu powództwa jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 3 listopada 1994 r., I ACr 326/94, LEX 23687). Stąd też dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie ma znaczenia trudna sytuacja mieszkaniowa i życiowa powódki, mimo niekwestionowanej powagi tej okoliczności. Nie jest bowiem prawnie dopuszczalne nieuwzględnienie terminu prekluzyjnego w oparciu o art. 5 k.c., ponieważ prowadziłoby to do „przywracania" uprawnienia, które wolą ustawodawcy wygasło. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że zastosowanie art. 5 k.c. nie może doprowadzić do nabycia ani też utraty prawa podmiotowego (wyroki SN z 7 grudnia

1965 r., III CR 278/65, LexPolonica nr 314843, OSNCP 1966, nr 7, poz. 130 i z 8 listopada 1985 r., III CRN 343/85, LexPolonica nr 302018, OSNCP 1986, nr 10, poz. 161).

Inaczej ma się rzecz w przypadku przedawnienia, bowiem roszczenia przedawnione przekształcają się w naturalne, a nie wygasają (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2013 r., III CZP 2/13, Biul.SN 2013/6/4, LEX 1324605, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1 sierpnia 2007 r. V ACa 269/07, lex 446711, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1974 r., I PR 195/74, OSP 1975/12/270, LEX 4945, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 listopada 2012 r., I ACa 539/12, LEX nr 1236357).

Jednocześnie, należy wskazać, że nie jest możliwe przywrócenie terminu do wystąpienia ze sformułowanym przez powódkę żądaniem do Sądu. Instytucja przywrócenia terminu uregulowana w art. 167 k.p.c. dotyczy bowiem wyłącznie terminów procesowych i nie ma zastosowania do terminów materialno - prawnych.

Nie znajdując zatem podstaw do uwzględnienia apelacji powódki, Sąd Apelacyjny, orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.